

สันติภาพ ‘จารีตนิยม’ ของปัญญาชนเด็หตุลา

พิชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์

คัดมาจาก <http://www.pantip.com/cafe/rajdumnern/topic/P4970102/P4970102.html>

เราได้วิเคราะห์ไปแล้วว่า ปัญญาชนชั้นกลางที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง จีกรัฐธรรมนูญ และนำมาซึ่งรัฐประหาร 19 กันยายนนั้น มีทั้งพวกขวาจัดที่มีส่วนร่วมในการก่อรัฐประหารทั้งทางตรงและทางอ้อมแล้วก็มีส่วนแบ่งอำนาจอย่างเปิดเผย และก็มีพวกติสของหน้าซึ่งอ้างว่า ‘ไม่เห็นด้วยกับรัฐประหาร’ แต่แอบล้มยอกับรัฐประหาร ยอมรับการฉีกรัฐธรรมนูญ 2540 ล้มล้างนุนาการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ภายใต้อำนาจรัฐประหาร

คำถามคือ ‘ปัญญาชนเด็หตุลา’ อยู่ตรงไหน ?

ปัญญาชนเด็หตุลาหมายถึงกลุ่มปัญญาชนที่มีส่วนร่วมและได้รับผลสะเทือนจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งเริ่มต้นด้วยความคิดทางการเมืองที่หลากหลาย เป็นแนวร่วมปัญญาชนที่มีทั้งกลุ่มฝ่ายขวานิยมเจ้า พวกเสรีนิยม ไปจนถึงฝ่ายซ้ายสังคมนิยม เพื่อขับไล่เผด็จการทหารในเวลานั้น แต่ในที่สุด กลุ่มฝ่ายซ้ายก็เข้ากุมการนำขบวนการนักศึกษาไว้ได้ กระทั่งเกิดการสังหารหมู่ 6 ตุลาคม 2519 ปัจจุบัน ปัญญาชนรุ่นนั้นมักกระจายอยู่ทุกวงการ ทั้งครู อาจารย์ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ข้าราชการระดับสูง นักการเมือง สื่อมวลชน แต่จากจุดเริ่มต้นความคิดที่หลากหลายเมื่อกว่า 30 ปีก่อน ในวันนี้ พวกเขาได้บรรลุถึงความเป็นหนึ่งเดียวกันในทางอุดมการณ์การเมืองอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน จนบางคนเรียกว่า เป็น ‘ยุคแห่งสันติภาพ’ ของปัญญาชนไทย

การเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า ‘สันติภาพ’ ทำให้ดูคล้ายว่า มีประเด็นหรือจุดร่วมบางอย่างที่ปัญญาชนกลุ่มต่างๆ ได้ค่อยๆ เคลื่อนเข้าหากัน แต่สิ่งที่เกิดขึ้นจริงคือ ปัญญาชนฝ่ายขวานิยมเจ้าไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางความคิดอย่างมีนัยสำคัญ หากแต่ปัญญาชนเสรีนิยมและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญญาชนฝ่ายซ้ายต่างหากที่ได้เคลื่อนย้ายจุดยืนของตนไปทางขวา นับแต่เหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 จนถึงวันนี้ พวกเขามีอุดมการณ์และผลประโยชน์เหมือนกันกับปัญญาชนฝ่ายขวาอย่างแนบแน่น ซึ่งก็คือ อุดมการณ์จารีตนิยมและอำนาจนิยม

สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล วิเคราะห์ไว้อย่างแหลมคมในบทความเรื่อง ‘ชัยชนะของปัญญาชน 14 ตุลา’ โดยเรียกสันติภาพดังกล่าวว่า เป็น ‘จิตวิญญาณแห่งยุคสมัย’ ของปัญญาชนไทยปัจจุบัน ซึ่งสรุปได้เป็นสามประเด็นใหญ่

ประเด็นแรกซึ่งสำคัญที่สุดคือ ‘การคืนดีกับสถาบันกษัตริย์’ ซึ่งมีทั้งทำอย่างเปิดเผยและอย่างอ้อมๆ ผลพลอยได้จากประเด็นนี้คือ ‘การคืนดีกับทหาร’ โดยมองว่า ทั้งสถาบันกษัตริย์และทหารไม่ใช่ ‘ประเด็นหลัก’ ของสังคมนิยมไทยอีกต่อไป

ประเด็นที่สอง คือ การปฏิรูประบบการเมืองแบบเลือกตั้ง ชื่อนี้ ปัญญาชนฝ่ายซ้ายปฏิเสธมานานแล้วในทางทฤษฎีการเมือง แต่ความแตกต่างในปัจจุบันคือ เป็นการปฏิรูประบบที่มีนัยเชิง ‘ตีขี้วัว’ เข้าไปตีด้วยว่า การเลือกตั้งและนักการเมืองนั้น ‘เลว ลกปรก

ประเด็นที่สาม คือการหันมามานั้นหรือเชิดชู ‘ชาวบ้านนิยม’ ‘ท้องถิ่น ชุมชน’ ‘เศรษฐกิจพอเพียง’ กระทั่งลัทธิชาตินิยม นั้น ‘ความเป็นไทย’ ‘แบบไทยๆ’

ลัทธิคือ ‘จิตสำนึกปัญญาชน’ ดังกล่าวประกอบด้วย กษัตริย์นิยม อำนาจนิยม และชาตินิยม ซึ่งดำเนินตรงข้ามของเหรียญเดียวกันคือ เป็นอนุรักษนิยม ปฏิเสธประชาธิปไตย และคลั่งชาติ คลั่งความเป็นไทย

แต่คำถามคือ ปัญญาชนกลุ่มใหญ่นี้ไต่เคลื่อนตัวไปทางขวาสุดได้อย่างไร? และถามประเด็นดังกล่าว เกี่ยวโยงกันทางตรรกะและอุดมการณ์อย่างไร?

คำตอบคือ ทั้งสามประเด็นมีจุดกำเนิดทางตรรกะและอุดมการณ์หนึ่งเดียวคือ ‘ปฏิเสธทุนนิยมและต่อต้านโลกาภิวัตน์’ ซึ่งเป็นนำไปสู่ประเด็นที่สอง (ปฏิรูประบบการเมืองแบบเลือกตั้ง) และประเด็นที่สาม (ชาตินิยม ชาวบ้านนิยม) แต่ทั้งสามประเด็นนี้ต้องอาศัยประเด็นแรก (กษัตริย์นิยม) เพื่อให้เป็นพลังทางการเมืองที่เป็นจริง

ในเมื่อพวกเขาปฏิเสธทุนนิยมและต่อต้านโลกาภิวัตน์ พวกเขาจึงต่อต้านชนชั้นนายทุนที่สนับสนุนและใช้ประโยชน์จากโลกาภิวัตน์ ซึ่งก็คือกลุ่มทุนใหม่ พวกเขาปฏิเสธประชาธิปไตยและการเมืองแบบเลือกตั้งเพราะเป็นระบบการเมืองที่เอื้อให้กลุ่มทุนใหม่ใช้อำนาจทางเศรษฐกิจและฐานเสียงสนับสนุนจากชนชั้นล่างในเมืองและชนบท เข้ามารัฐอำนาจแล้ว ดำเนินนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจไทยไปตามแนวทางทุนนิยมโลกาภิวัตน์

ในเมื่อพวกเขาปฏิเสธทุนนิยมและต่อต้านโลกาภิวัตน์ รวมถึงความคิดเสรีนิยมที่มากับโลกาภิวัตน์ พวกเขาก็ต้องแสวงหาทางเลือกอื่น ซึ่งก็คือ ในทางอุดมการณ์ ชูธงลัทธิชาตินิยม ความเป็นไทย ภูมิปัญญาไทย ในทางเศรษฐกิจก็แสวงหาแนวทางเศรษฐกิจชุมชน-พอเพียงเป็นทางออกที่ไม่เอาทุนนิยม ไม่เอาโลกาภิวัตน์

แต่ทั้งพลังทุนนิยมและโลกาภิวัตน์ กระแสความคิดเสรีนิยม และกลุ่มทุนใหม่นั้นทรงพลังใหญ่หลวงนัก ปัญญาชนพวกนี้จึงหันไปสนับสนุนพลังในสังคมไทยที่เป็นอนุรักษนิยมและอำนาจนิยมที่มีอุดมการณ์เหมือนกับพวกตนคือ ปฏิเสธทุนนิยม ไม่เอาโลกาภิวัตน์ คัดค้านประชาธิปไตยกับการเลือกตั้ง และเป็นศัตรูกับกลุ่มทุนใหม่ ซึ่งพลังอนุรักษนิยม-อำนาจนิยมที่พวกเขาเข้าไปเกาะอาศัยก็คือ กลุ่มจารัตนิยม-ราชการ นัยหนึ่ง พวกเขาไปสนับสนุนอำนาจนิยมของกลุ่มจารัตนิยม-ราชการเพื่อต่อต้านกลุ่มทุนใหม่และทุนโลกาภิวัตน์ โดยใช้ ‘ชาวบ้าน’ ‘ชุมชน’ ‘ประชาชน’ เป็นข้ออ้าง

ปัญญาชนเดือนตุลาจึงเข้าร่วมและสนับสนุนการเคลื่อนไหวประท้วงขับไล่รัฐบาลไทยรักไทยมาตั้งแต่ต้น บางคนเรียกร้องอย่างเปิดเผยให้มีรัฐประหาร และเมื่อได้เกิดขึ้นแล้ว พวกเขาบางส่วนที่กลายเป็นขวาจัดก็เข้าไปทำงานรับใช้อำนาจรัฐประหารในองค์กรการเมืองต่างๆ ขณะที่ยกบางส่วนยังคงแก้แค้นว่า ‘ไม่เห็นด้วยกับรัฐประหาร’ แต่กลับ

สนับสนุนให้ร่างรัฐธรรมนูญใหม่และ ‘ปฏิรูปการเมือง’ ภายใต้อำนาจรัฐประหารต่อไป

ส่วนพวกที่เป็นนักวิชาการหรืออดีตนักวิชาการที่กำลังชะงักข่มขื่นแล้วแนวคิดทฤษฎีใหม่ขึ้นมาคัดหน้าทาแบ่ง
สร้างความปลอดภัยให้กับการฟื้นฟูระบอบจารีต-อำนาจนิยมด้วยการตั้งชื่อให้ว่า ‘ประชาธิปไตยแบบไทย’
‘ประชาธิปไตยลุ่มปัญญาไทย’ ‘ประชาธิปไตยสามส่วน (ล้มตุลาการระหว่างสถาบันประเพณี-อภิชนคนเมือง-ประชาชนชั้น
ล่าง)’ ‘ประชาธิปไตยจากเนื้อดินไทย’ เป็นต้น ซึ่งเป็นระบอบการเมืองที่อาจมีรัฐธรรมนูญและกาารเลือกตั้ง มีรัฐสภา
พรรคการเมือง และรัฐบาลพลเรือน แต่มีเนื้อในที่อำนาจรัฐถูกกุมไว้อย่างเด็ดขาดเห็นขมขื่นโดยกลุ่มจารีตนิยม-
ราชการ-ทุนเก่า ใช้อำนาจบงการรัฐบาล ระบบราชการ และระบอบการเมืองอย่างทั่วถึง ดำเนินนโยบายผูกขาดทั้ง
เศรษฐกิจการเมืองภายในกลุ่มจารีตนิยม-ราชการ-กลุ่มทุนเก่าตลอดไป

นอกจากจะกลัวมีลัทธิต่อจารีตนิยมและอำนาจนิยมแล้ว ปัญญาชนแต่ขบถลากลุ่มนี้ยังโปกงจริตนิยมกันอย่าง
คึกคัก ลึกซึ้งเด่นของบางคนในกลุ่มนี้คือ เกลียตซัง ‘ต่างชาติ’ โดยเฉพาะต่างชาติตะวันตก ทั้งค่านิยม ความเชื่อ
กระแสความคิด วิถีชีวิต วัฒนธรรม และระบอบการเมือง คนพวกนี้อุปโลกนตนเองขึ้นเป็นนักต่อสู้ผู้พิทักษ์ ‘ความเป็น
ไทย’ ‘ลุ่มปัญญาไทย’ ‘ชุมชนชนบท ชาวบ้านไทย’

พวกที่เป็นนักวิชาการก็ผูกขาดความเป็นผู้รู้ใน ‘วัฒนธรรมไทย’ ‘ประวัติศาสตร์ไทย’ ‘ลุ่มปัญญาไทย’ ยิ่งบาง
คนที่เป็นนักประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา กระทั่งเศรษฐศาสตร์ ยิ่งโอ้อวดตนมาก ดูถูกดูแคลนคนอื่นว่า ไม่รู้ไม่
เข้าใจความเป็นไทยเท่ากับพวกตน มีเพียงเกลียตซังนักวิชาการต่างชาติที่ยังอาจมาวิเคราะห์สังคมนการเมืองไทย
เท่านั้น แม้แต่นักวิชาการไทยด้วยกันที่เห็นแตกต่างก็ยิ่งถูกตำหนิว่า ‘ตามกันฝรั่ง’ ‘หมกมุ่นในทฤษฎีตะวันตก’ ‘ไม่
เข้าใจคนไทยและวัฒนธรรม’ ‘ประชาธิปไตยฝรั่ง’ ‘ประชาธิปไตยเฟ้อ’ คนพวกนี้ ทั้งที่เป็นนักวิชาการและองค์กร
พัฒนาเอกชนจึงเอาแต่โอ้อวดว่า พวกตนเท่านั้นที่เข้าถึง ‘ลุ่มปัญญาท้องถิ่น’ เข้าใจ ‘ชาวบ้าน’ รู้จัก ‘ชุมชนไทย’
ลึกซึ้งยิ่งกว่าใครทั้งหมด บางคนที่เป็นนักเคลื่อนไหวถึงกับอ้างตัวเป็น ‘ตัวแทนภาคประชาชน’ เป็น ‘ปากเสียงต่อสู้
เพื่อชาวบ้านและชุมชน’

แต่ถ้าเราพิจารณาตัวตนของคนพวกนี้เมื่อพูดถึง ‘ชาวบ้าน’ แล้วจะพบว่า เขาเหล่านั้นก็เป็นเพียง
พวกพ้องอย่างข้างที่ไม่ได้เข้าใจ ‘ชาวบ้าน’ อะไรเลย แท้จริง มีตัวตนที่เหยียดหยามชาวบ้าน โดยเห็นได้
จากท่าทีของพวกเขาที่คัดค้านมาตรการต่างๆ ของรัฐบาลและภาคธุรกิจที่เข้าไปถึงชาวบ้าน เช่น คัดค้านการ
แปลงเอกสารสิทธิ์ที่ดินให้เป็นโฉนดเต็มรูปแบบเพราะ ‘ชาวบ้านจะขายที่ดินให้นายทุน แล้วใช้จ่ายเงินที่ได้จน
หมดตัว’ คัดค้านระบบที่เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรภายใต้สัญญากับบริษัทเอกชนว่า ‘เป็นสัญญาหลอกลวงที่
ผูกมัดเกษตรกร’ และยิ่งเห็นชัดในกรณีนโยบาย ‘ประชานิยม’ ของรัฐบาลไทยรักไทย ซึ่งคนพวกนี้ตั้ง
หน้าตาหอมมาเป็นแรมปีว่า ‘ประชานิยมเทียม’ ‘กระตุ้นทุนนิยม-บริโภคนิยมในหมู่ชาวบ้าน’ ภาพที่คนพวกนี้
วาดไว้คือ ชาวบ้านได้รับเงินจากนโยบายประชานิยมของรัฐบาล แล้วก็ใช้เงินนั้นไปบริโภคฟุ้งเฟ้อกันอย่าง
หน้ามิตตะกรรมตระการม จนเป็นหนี้สินล้นพ้นตัว ‘ติดกับดักเล่ห์เหลี่ยมประชานิยม’ ที่หวังพึ่งรัฐบาลตลอดไป

นี่เป็นทัศนคติที่ถูกชาวบ้านอย่างยั้งว่า ‘คิดสั้น คิดไม่เป็น’ ไม่มองอนาคต ไม่รู้จักใช้ที่ดินและเงินที่ได้มาไปวางแผน ลงทุนการผลิต ประกอบอาชีพ ยกกระตือรือร้นความเป็นอยู่ของตนและครอบครัวให้ดีขึ้น เหล่านั้นเป็นทัศนคติเหยียดหยามชาวบ้านที่มีอยู่ทั่วไปในหมู่นักวิชาการและองค์กรพัฒนาเอกชนที่อ้างตัวลงมาว่า ‘เข้าใจชาวบ้านและเข้าใจถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น’ แต่แท้จริงแล้วเป็นทัศนคติที่ไม่แตกต่างไปจากพวกชนชั้นปกครองที่ดูถูกดูแคลนชาวบ้านว่า ‘คิดไม่เป็น โง่งง่า ไร้การศึกษา ไม่รู้จักผลประโยชน์ตนเอง ต้องให้คนอื่นที่มีการศึกษาและสถานะสังคมสูงกว่ามาตัดสินใจแทน’ เอาเข้าจริง นักวิชาการและองค์กรพัฒนาเอกชนพวกนี้ก็มอง ‘ชุมชนและชาวบ้าน’ ด้วการ ‘สวมแว่นตาสีน้ำเงิน’ เช่นเดียวกับพวกจารีตนิยม และนี่คือพื้นฐานตรรกะที่พวกเขาใช้ปฏิเสธการเลือกตั้ง โดยอ้างว่า เสี่ยงอย่างมากนั้น ‘ขาดความชอบธรรม’ เพราะส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่โง่งและถูกซื้อเสียงด้วยประชานิยม

คนพวกนี้ยังขู่ว่า ‘เป็นอิสระจากรัฐและทุน’ ซึ่งก็คือ ให้ชุมชนชาวบ้านพึ่งตัวเองในระบบเศรษฐกิจชุมชน-พอเพียงที่เกี่ยวพันกับระบบตลาด ระบบทุน และระบบรัฐราชการน้อยที่สุด แต่ความจริงแล้ว คำขู่นี้มีลักษณะหลอกลวงอย่างที่สุด ด้วยชุมชนที่ว่านั้นไม่อาจอยู่ได้ในสภาวะภาค เพราะการเมืองที่ไม่เอาประชาธิปไตยและการเลือกตั้งกับเศรษฐกิจที่ไม่เอาทุนนิยมและโลกาภิวัตน์นั้นจะอยู่ได้ก็ต้องพึ่งพาระบอบจารีตนิยม-ราชการที่เป็นอำนาจนิยมและถอยหลังเข้าคลองเป็นเงาะแคว้นกันเท่านั้น

เมื่อแห่งทางการเมืองของคนพวกนี้ที่เป็นนักวิชาการยังแสดงออกผ่านงานเขียนของพวกเขาซึ่งเต็มไปด้วยการตำหนิ นักการเมือง ปฏิเสธและดูถูกการตัดสินใจของคนส่วนอย่างมากในการเลือกตั้ง แต่กลับลู่ลาพอ่อนน้อม หมอบคลานและพินอบพิเทาต่อพวกจารีตนิยม-ราชการ คอรั้มหนึ่งสี่พันห้าและบทความทางวิชาการบางชิ้นของคนพวกนี้อ้าง ‘พระราชดำริล้’ ไปจนถึงข้อคิด ปาฐกถา สุนทรพจน์ของปัญญาชนอนุรักษนิยมเพื่อมาสนับสนุนแนวคิดและข้อถูกเถียงของตน ซึ่งไม่ได้แตกต่างไปจากหนึ่งสี่และบทความที่ผลิตเผยแพร่โดยหน่วยราชการ

ที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นเครื่องบ่งชี้ที่ตีว่า ปัญญาชนเตื่อนตุลาถึงวันนี้ได้เดินทางมาไกลขนาดไหน! คนพวกนี้จะเรียกตัวเองว่าเป็นอะไรก็ได้ แต่ที่แน่นอนคือ พวกเขาไม่ใช่ ‘นักประชาธิปไตย’

เมื่อเราโต้ข้ามหละระตุนท์ของพวกเขาจัด ฉีกหน้ากากของพวกดีล้องหน้า เปิดโปงความล้มละลายทางอุดมการณ์ของ ‘ปัญญาชนเตื่อนตุลา’ ไปแล้ว

คำถามต่อไปคือ จากนี้ ใครเล่าที่จะต่อสู้และนำมาซึ่ง ‘ระบอบประชาธิปไตยมหาชน’ ที่ปฏิเสธอำนาจจารีตนิยม-ราชการ?